

Ámós és Dávid

Társaságunk első kongresszusának nyitóelőadását Philipp Harnoncourt grazi liturgiaprofesszor tartotta. A vezetőknév testvér-birtokosa akkoriban sokunk számára a zenei hitelesség következetes kutatásának jelképe volt. Várakozásunk a fivérre is kiterjedt, s nem is csalódtunk. Egyik leginkább gondolkodásra készítő gondolata az volt, hogy az egyháztörténet zeneellenes irányzataiban Ámós próféta ószövetségikultusz-bírálatára szól. Ulrich Zwingli svájci német reformátorról beszélt, a legradikálisabb egyikéről, de —úgy tudjuk— ami a hangszerhasználatot és a polifóniát illeti, nem állt messze a zürichi Ámóstól a svájci francia Kálvin sem, akiről szellemi örökségének ápolói most éveken át Magyarországon is meg fognak emlékezni.

Zwingli *ma* orgonálna, Kálvin polifon templomi kórust vezetne — ez lenne a reformjuk. Ál-tanítványaik *ma* nem Zürichben vagy Genfben dörögnek — ott vannak a nyugati kereszténység más ágazataiban. S nem vagyok biztos, hogy az Úr háza iránti féltő, féltékeny szeretet emészti őket. Ál-Ámósok. Dörögnek, ám hangjuk nem Ámós hangja. Dörögnek a maradék, megroggyant hivatástudatú kántorbácsira-nénire, szájjáras gyülekezetekkel, rozzant orgonákkal, ócska vermonákkal s napi megélhetési gondokkal küzdő fiatal egyházzeneészekre. Méghogy sípos orgona? Méghogy bejelentett állás? Mire való ez a tékozlás? Az intést a zenei vacak eltűrői, sőt támogatói *arra* bezzeg nem szokták érteni. Néhányan akkor is tudtuk, de nem hitték ál-Ámósék, hogy *az*, vagyis a vacak nem fogja „kiformni” magát. Évtizedek telvén be kellene már látniuk: ha egyáltalán várható lett volna „eredmény” (ahogy nem), a várt eredmények nem láthatók. Senkit meg ne tévesszenek *azok és ezek* a vidám hétvégi csápolások!

Másfelől, az ámósi hangnak állandóan ott kellene szólnia az egyházzeneész fülében: belülről. Az orgonistákat és a kórusokon csellengő kórusvezetőket-tagokat szokták, talán nem is mindig alaptalanul, csepülni, hogy csak az érdekli őket, mikor kerülnek sorra, a közties időben meg... (No, liturgikailag szabályos helyen is lehet csak testben jelen lenni.) Pedig a prédikáció alatti látszólagos figyelmetlenségük talán nem is kívülállás: a zenei intenzitást fönn kell tartaniuk magukban. Van, aki az egyik vasárnapi istentiszteleten áldozatosan szolgál, és egy másikra a lelkéért jár. Ez is áldozat, az európai, a nyugati zenész komoly áldozata. Feloldhatatlan ellentmondás, amelyet hordoznia kell, lelki alkata, idegi állapota miatt sokszor élethossziglan is, anélkül, hogy föladhathná. A megoldás nem nála van, s néha meg is kapja a kettős összeszedettség kegyelmét. A nyugati, mondom. Mert nem emlékszem, hogy ideges feszültséget érzékelttem volna bármikor is egy keleti vagy épp ókeleti énekesnél. Nincs megfelelési kényszer: hangadás, belépés, anzacc, pontosság, teljes figyelem... S ami összeszedetlennek tűnik és néha valóban az, mégis tökéletes teljesítményekre tud eljutni zeneileg (is). Ám nekünk van Palestrinánk, Bachunk, Haydnunk, Lisztünk. (Jó, hogy Ámós nem mindig mennydörög.) — Ámós és Dávid egyszerre beszél az egyházzeneész lelkéhez. Ha ez jól teszi dolgát, akkor Dávid a hangosabb: „Énekelj!”